

rostra

maart nr. 29

rostra

blad van de **73**

ekonomische

fakulteit **74**

redaktie

redaktie:

Gerard Böttcher
Anneke Brouwer
Johan Conijn
Ekko van Ierland
Jeroen Smit
L.J. Zimmerman

redaktie adres

Jodenbreestraat 23
Amsterdam 1001
Kamer 2167
Tel. 5254120

Bedankt voor het typen

---

verwijzingen illustraties

blz.1 Unternehmer-Initiatieve
George Grosz

blz.6 Vietnam inc. van
Elco Bos

blz.9 Rückkehr geordneter
Zustände George Grosz
uit Gesicht der herrschen-
den Klasse

↓
Rostra zoekt een illustrator
Heb je hiervoor belangstelling
leg dan een briefje bij de SEF
neer of benader een van de
redactieleden.

redactioneel :

In dit februari-nummer artikelen over de achtergronden van de (afgelopen) ontwikkelingen in Chili en Vietnam. Beide weliswaar uit de krantekoppen verdwenen, maar waarover nog lang niet het laatste woord gezegd is. Zie artikelen.

Vanwege het afscheid van Prof. Hennipman heeft Prof. Heertje voor dit nummer een artikel geschreven, waarin vooral ook de studiejaren van Prof. Heertje aan de orde komen.

Inmiddels is de redaktiesamenstelling weer gewijzigd. Jan van Dijk heeft ons, wegens drukke werkzaamheden elders, verlaten. Ekko van Ierland is in zijn plaats de redaktie komen versterken. Jan bedankt en Ekko welkom.

Kort nadat dit nummer in de bus zal zijn beland, zal een Rostra volgen die geheel over de komende fakulteitsraadsverkiezingen zal gaan.

De redaktie.

INHOUD :

Vietnam: Ekonomische achtergronden	Richard Hengeveld	blz.3,4, 5,6
Prof. Hennipman: Een geleerde in de werkelijke zin van het woord	Prof. Heertje	blz.8,9
Mededelingen		blz.9
Brief uit Chili	S. Sideri	blz.8,9
Stichting Economisch Onderzoek: 25 jaar	J. Honout	blz.10,11
Struktuur sociale ekonomie erdoor	Ferd Crone	blz.11

Kopij voor het komende verkiezingsnummer graag zo spoedig mogelijk inleveren.

VIETNAM :

ekonomische achtergronden ?

Vervolg

De kwestie-Vietnam is alweer enige tijd door andere zaken van de voorpagina's verdrongen, maar heeft daarom nog niet haar aktualiteit verloren. In ROSTRA 28 ben ik begonnen op zoek te gaan naar het bestaan van economische achtergronden achter de Amerikaanse bemoeiingen met ZO Azië, wat neerkomt op een poging de Indochina-oorlog in het kader te plaatsen van de economische imperialismetheorie. In dit verband kwam in nr.28 reeds de rol van de grondstoffen ter sprake.

Afzetmarkten en investeringen zijn twee verdere belangrijke thema's in de imperialismetheorie. Ik schreef echter al dat deze hele theorie doorgaans nogal wat twijfels oproept, en dit geldt ook tav. deze elementen. Zo hebben de al eerder aangehaalde Miller c.s. becijferd dat de uitvoer van de US in '68 niet alleen slechts 4% van het BNP bedroeg, maar dat 2/3 daarvan naar andere rijke landen ging, dwz. naar "rijke concurrenten en niet (naar) zwakke vazallen." Bovendien blijkt het aandeel van de arme landen in de uitvoer ook nog af te nemen. Hetzelfde geldt voor de directe buitenlandse investeringen: die vormen slechts een zeer laag percentage van de totale jaarlijkse investeringen, en zijn ook weer voor het grootste deel en in toenemende mate gericht op de rijke landen. Maar vooral hier blijkt de beperktheid van een dergelijke beschouwingwijze (zie nr.28 p.6): dat het Amerikaanse kapitaal zich steeds meer richt op W-Europa en

Gratis boekenlijst met 400 titels over bedrijfseconomie, accountancy, organisatie, management, commerciële economie, marketing, handelsrecht en fiscaal recht, personeelsbeleid, bedrijfspsychologie en informatica. U kunt deze lijst afhalen op Grimburgwal 11 of op Jodenbreestraat 80. Indien u telefonisch uw adres opgeeft, zenden wij u de lijst gratis toe.

ACADEMISCHE BOEKHANDEL

**Scheltema
Holkema &
Vermeulen**

afdeling economie Grimburgwal 11
en Jodenbreestraat 80, tel. 226777.

klasse van investeerders zou vormen. De resultaten waren heel anders: er werden veel meer consumptie- en luxe goederen ingevoerd, de Saigonregering gebruikte het onder haar beheer staande fonds voorname-lijk om haar leger te financieren, en de inkomens van de importeurs kwamen op bankrekeningen in Zwitserland terecht. Door het overvloedige aanbod van goedkope consumptiegoederen werd de eigen nijverheid doodgekonkurreerd, terwijl de façade van welstand de dwang tot investeren schijnbaar ophief. Aan de ene kant raakten US-ondernemingen mbv. uit de belastingen gefinancierde hulp hun overschotten kwijt, aan de andere kant maakten groeiende tekorten op de handelsbalans de economie steeds meer afhankelijk van de USA.

Nog meer middelen, ook weer deels met de hulp als ingang, zijn toegepast om de nationale economieën van Indochina afhankelijker te maken van importen uit de USA. Een klausule in de hulpwetgeving schreef voor dat 50% (sinds '61 100%) van de hulpgoederen door US-rederijen verscheept moeten worden; betaling van de goederen moet plaatsvinden via US-banken; de landen waar goederen mochten worden ingekocht mbv. hulpdollars werden vastgesteld door de USA (sinds '60: de US plus enkele daarmee nauw verbonden landen; bij import uit de US golden daarbij weer de gunstigste koersen) - een middel in de strijd tegen zijn grootste concurrenten op de markt van Z-Vietnam: Frankrijk en Japan. Bedenkt men dat deze economische hulp tussen '56 en '65 gem. 65% van de jaarlijkse invoer van Z-Vietnam bestrijkt, en dat in '65 80¢ van elke hulpdollar in de USA besteed werd, dan is de invloed ervan op de afzetmogelijkheden van de US duidelijk (loskoppeling van de plaister van de franc, preferentiële importtarieven voor US-goederen sinds '55, en reeksen economische verdragen met de US deden de rest). De houding van de US tov. industrialisatie van het land speelde ook een rol. Aan staatsondernemingen in de basisindustrie (gesticht uit nationalistische motieven - alleen Chinezen of Fransen waren indertijd in staat dergelijke industrieën op te zetten) werd geen kapitaalgoederenhulp verstrekt: de US hield vast aan de 'free enterprise' en ontmoedigde zo de nationale produktie die het land onafhankelijker van invoer had kunnen maken.

Overigens betekent dit alles nog niet zoveel in termen van omvang; enkele jaren terug werd voor ZO Azië een aandeel van 3% in de US-eksport genoemd. Wel is de groei van deze markten aanzienlijk, en gaat er naar ZO Azië een stijgend aandeel van de US-uitvoer naar de 3e wereld, en vooral het potentieel wordt groot genoemd - zie verderop de 'post war'-plannen.

Investerings

De Amerikaanse investeringen waren verwaarloosbaar klein aan het begin van de inmenging. Diem begon evenwel de grenzen open te stellen voor buitenlands kapitaal: verzekering

tegen onteigening enz., belastingvoordelen, garanties inzake reparatiëring van winsten. Door ettelijke verdragen verkreeg de USA bovendien een geprivilegieerde positie. US- en UNO-missies ondernamen in de jaren '50 studies over de exploitatiemogelijkheden van het land, en langzaam maar zeker breidden de investeringen zich uit. Meestal werd in US-zuidvietnamese joint enterprizes geïnvesteerd; ondanks het vaak geringe aandeel van het Amerikaanse kapitaal kon controle toch worden uitgeoefend via andere wegen: het Amerikaanse monopolie in het verhandelen van alle (ook bv. frans-zuidvietnamese) produkten, het leveren van materialen en krediet uit de US-hulpfondsen (géén hulp aan staatsondernemingen of aan bedrijfstakken met veel frans of westduits kapitaal). Desondanks blijven de Amerikaanse investeringen nog laag gedurende de jaren '60, en ze worden alleen in de veiligste en meest winstgevende sektoren gedaan; dit wordt toegeschreven aan onzekerheid over het verdere verloop van de oorlog, en aan de toch nog onvoldoende wetgeving, m.n. wat het terugvloeden van winsten naar het moederland betreft (inmiddels heeft Thieu deze wetgeving geliberaliseerd). Sinds 1970 groeit de belangstelling weer, hoewel nog aarzelend. Chomsky schreef in '72: "de moeilijkheid is natuurlijk dat ... de US-regering de investeringen nodig heeft om weer een gehoorzame samenleving op te bouwen, maar de investeerders zouden liever willen dat de gehoorzaamheid eerst komt."

Japan

Een hoofdstuk apart wordt gevormd door de rol van Japan als 'junior partner' in deze kwestie. Japans positie was in het begin van de jaren '50 een der belangrijkste factoren in het Amerikaanse denken over ZO Azië, zoals blijkt uit de toen ontwikkelde 'dominotheorie': ZO Azië moest opengehouden worden als bron van grondstoffen en markt voor Japan, wilde men niet het gevaar lopen dat dat laatste zich tot zijn traditionele markt China zou richten (Dulles '50, Nixon '53, Eisenhower '54). Het motief hierachter zou weer zijn verklaring vinden in de wens Japan (na Canada de grootste markt voor US-goederen, en een belangrijk veld voor toekomstige investeringen) open te houden voor de US.

Postwar planning

De eerste officiële Amerikaanse plannenmakers die zich hebben gebogen over de naoorlogse ontwikkeling van Vietnam gingen er nog vanuit, dat de US een snelle militaire overwinning zou behalen, en dat pro-US-regeringen aan de macht zouden blijven in Z-Vietnam. Het eerste rapport, dat van Lilienthal ('69), was geestdriftig over de we-

deropbouw mogelijkheden: de oorlog mag dan veel verwoestingen hebben gebracht, de aangelegde havens en vliegvelden zijn ook in vredetijd uitstekend bruikbaar, en bovendien zijn er toch vele Vietnamezen die in het leger waardevolle vaardigheden hebben verworven. Van de \$2,5 mld hulp, nodig voor het herstel van de infrastructuur, zou 600 mln terugvloeien naar Amerikaanse aannemers. Een 'groene revolutie', ontketend mbv. door buitenlanders aangelegde irrigatiewerken en met kredieten van buitenlandse banken en investeerders ter aanschaffing van de nodige landbouwwerktuigen en kunstmest, zou Z-Vietnam moeten herscheppen in een groot rijstleverancier. De zuidvietnamese overheid zou vooral de partikuliere onderneming moeten steunen, en afzien van elke staatsdeelneming. Zelfs zou de grondwet van Z-Vietnam moeten worden aangevuld, want een artikel, dat bepaalt dat "arbeiders (...) het recht (hebben) vertegenwoordigers te kiezen die deelnemen in het beheer van de ondernemingen, speciaal in zaken betreffende lonen en arbeidsomstandigheden", scheidt "vanuit het gezichtspunt van potentiële buitenlandse investeerders (...) een hoogst ongewenste verhouding tussen management en arbeid"; om nu "buitenlandse (...) investeringen niet af te schrikken" zou bepaald moeten worden dat alleen kollektief onderhandelen en niet directe participatie toegestaan is. De oorlog verliep niet zoals Lilienthal had verwacht, en er zijn verschillende revisies van zijn plannen ondernomen. Een rapport van RAND achtte een militaire overwinning zeer onwaarschijnlijk, maar ook een politieke oplossing dmv. onderhandelingen zou niet zeker leiden tot handhaving van een pro-US-regime en een gunstig klimaat voor economische ontwikkeling (= buitenlandse investeringen). Dit betekent dat er een groot Saigonleger moet blijven, hetgeen de benodigde Amerikaanse hulp sterk zal doen stijgen. Columbia-ekonomoloog Be noit verwachtte ook iets dergelijks en schreef dat niet alleen hulp, maar ook buitenlandse investeringen Z-Vietnam op de been moesten houden in de kritieke fase van de wegvallende bestedingen door de terugtrekkende Amerikaanse troepen: de bevolkingsbevolking is beter geschoold dan de vooroorlogse agrarische bevolking, en kan tewerkgesteld worden in assemblagebedrijven waar ingevoerde onderdelen samengesteld worden tot weer door multinationale ondernemingen te exporteren produkten. ZO Azië zal vooral moeten dienen als bron van grondstoffen, ter aanvulling van de in Japan gekoncentreerde industriële ekonomie van niet-kommunistisch Oost-Azië. Loonkosten moeten laag worden gehouden, lokaal kapitalisme dient - op kleine schaal - aangemoedigd te worden. Een rapport van Harvard-ekonomoloog en CIA-adviseur Smithies tenslotte zegt dat de hulp nog weer hoger zou moeten liggen, maar daar Japan "een belangrijk begunstigde van de verrichtingen" van de USA in Vietnam is geweest, "zou (het) een groot deel van de hulplast moeten dragen in de toekomst." Ook Smithies kan zich "moeilijk welke inmenging dan ook in het marktsys-

relatief minder op arme landen betekent nog niet het verlaten van het imperialisme; want dat heeft niet uitsluitend betrekking op relaties met onderontwikkelde gebieden. Trouwens, dat de investeringsmogelijkheden daar begrensd zijn is juist deels een gevolg van dat imperialisme: beperkte vraag en industriële achterlijkheid zijn produkten van de eenzijdige economische en sociale structuren verbonden met de omvorming van deze landen tot grondstoffen- en voedselveranciers voor de 'metropolen'. Verder mag het toch, gezien de internationale inkomensverdeling, geen wonder heten dat de handel (en de investeringen thv. een betere toegang tot de markt van een land) groter zal zijn in het geval van rijke landen. En niet alleen is de koopkracht op de Europese markten ook weer deels te danken aan de exploitatie van koloniën, het US-kapitaal kan door investeringen in Europa tevens gebruik maken van de kanalen tussen de Europese centra en hun invloedssferen. Ook uit de historie van de oliesektor - het succes van investeringen in raffinage en distributie in Europa hangt af van de toegang tot de grondstof in de 3e wereld, en omgekeerd leidt het in eigen hand houden van de verwerking weer tot hogere winsten op de winning - blijkt dat de Amerikaanse kontakten met rijke landen niet zijn te isoleren van die met de 3e wereld.

Doordat Miller c.s. dat laatste wel doen, geven hun cijfers een vertekend beeld. Overigens valt op een benadering als de hunne van de kwestie van de omvang wel wat aan te merken. In de geschiedenis is de hoogte van percentages op zich nooit een adequate indikator geweest voor wat de buitenlandse politiek beweegt. Het gaat bij het bepalen van het gewicht van een sektor der economie niet om zijn procentuele bijdrage aan het BNP, maar om 'zijn al of niet strategische belang voor de economie. Zie bv. de effectenbeurs - het belang van wat daar gebeurt overtreft verre haar minime 'statistische' bijdrage aan het BNP. Of zie het betalingsbalanstekort - dat speelt, hoewel volgens Magdoff "de statistiese fout bij de meting van het BNP alleen al (...) zeker groter (is)", in het huidige geldstelsel een cruciale rol; door de grote sommen die de regering uitgeeft voor haar militaire aanwezigheid overal ter wereld, voor oorlogen en voor economische en militaire hulp, en door buitenlandse investeringen (allemaal activiteiten die bijdragen tot de Amerikaanse welvaart), ontstaan enorme tekorten; deze kunnen echter blijven bestaan doordat ze meestal gekompenseerd worden door een overschot op de lopende rekening, en hiervan blijken bv. over '64-'68 handel met en kapitaalsopbrengsten uit investeringen in de 3e wereld 66% voor hun rekening te nemen. Magdoff konkludeert dat "handelskontakten met de Derde Wereld, vanuit het perspectief van de betalingsbalans, belangrijke strategische elementen zijn van de huidige kapitalistische economie van de VS."

Ten 2e: het makro-cijfer voor de uitvoer is 4%, voor een aparte bedrijfstak ligt dat vaak veel hoger. Nu is in het licht van het

buitenlands beleid niet uitsluitend de mate van politieke invloed van zo'n bedrijfstak van belang, maar ook de mate van strategische betekenis ervan; zo vormt de export een groot deel van de markt voor de investeringsgoederenindustrie, en aldus draagt ze bij tot stabilisatie van de conjunctuurbeweging. Ten 3e: bovenstaande 4% betreffen alleen de export van binnen de US geproduceerde goederen. De jaarlijkse kapitaalexport in de vorm van directe investeringen mag dan gering zijn, op den duur groeit het in het buitenland geïnvesteerde kapitaal aan, en daarbij kunnen de US-ondernemingen nog buitenlandse kapitaal mobiliseren voor hun werkzaamheden. Hierdoor produceren US-vestigingen overzee enkele malen het bedrag van de uitvoer door binnenlandse vestigingen, en dit verschil stijgt nog. En zo controleren multinationals met hoofdzetels in de US ca. 25% van de wereldexport van alle artikelen. Ten 4e: ook licenties van patenten enz., inkomsten uit verschepingen van de handelswaar, allerlei financiële betrekkingen, enz. enz. doen de relaties van US-ondernemingen met het buitenland kwa omvang stijgen boven alleen export en private investeringen. De buitenlandse economische activiteiten van de US hebben bovendien, tov. de economie als geheel, die de laatste decennia een daling van de groei voort ondervond, een relatief snelle groei laten zien (dit geldt zowel voor de buitenlandse markt als de overzeese investeringen en de winsten daaruit): zo dienen de buitenlandse markten als tegenwicht tegen stagnatietendenzen in de binnenlandse markt. Tot slot de motieven van individuele ondernemingen voor investeringen in het buitenland: betere toegang tot en ontwikkeling van afzetmarkten, hogere winstmarges, controle over grondstoffen. Men kan hierbij denken aan de mogelijkheid om van bestaande exportkanalen gebruik te maken, aan tariefmuren die exporthandel in de weg staan; aan het vaak veel lagere loonpeil, aan belastingvoordelen, aan het feit dat in de betreffende landen de vakbeweging vaak aan banden is gelegd; aan de noodzaak om grondstofbronnen te controleren voor het handhaven van een monopoliepositie in het binnenland.

Indochina

Ik schreef al dat in het koloniale tijdperk Frankrijk de belangrijkste importeur was in Vietnam; daarnaast waren Fransen ook eigenaars van het grootste deel der aanwezige industrie. Deze rol werd echter na WO II geleidelijk overgenomen door de US, die sinds '56 meer naar Vietnam uitvoert dan welk ander land ook. De eigendom van de industrie ging daarentegen in het noorden over in publieke handen, en kwam in Z-Vietnam vooral in handen van daar wonende Chinezen. US-investeringen in dit agrarische gebied waren dus aanvankelijk te verwaarlozen, maar o.m. een Pentagon-dokument uit '49 spreekt al over het belang ervan als bron van inkomsten uit investeringen en potentiële markt voor de westerse landen.

Hulp

Sinds '54 is de hulpverlening het centrale middel geweest om de Indochinese markt open te leggen voor Amerikaanse produkten. Uit een onderzoek naar de vormen en effecten van 'hulp, en uit de uitspraken van verschillende Amerikaanse leiders (m.n. een citaat van eks-WB-president Black is klassiek geworden) is af te leiden wat vaak de werkelijke motieven zijn voor 'ontwikkelingshulp': niet zozeer de ontwikkeling van een land, maar de omvorming van de economie in westerse zin en de binding ervan aan de US-economie. De hulp verschafte een onmiddellijke markt voor goederen en diensten (gebonden hulp). Een staal-ondernemer heeft eens verklaard dat de uit AID-gelden gefinancierde uitvoer - 24,4% van de staalexport in '65 - de staal-sektor heeft gered, stimuleert verder de ontwikkeling van nieuwe markten, en dient ter stabilisatie van de ontvangende economie, om een 'goed investeringsklimaat' te bevorderen. M.n. de op zich onrendabele aanleg van de infrastructuur wordt vaak uit hulp-gelden betaald. Ook hier is er weer geen strikte grens te trekken tussen militaire en economische hulp. Thailand, dat fungeert als militair hoofdkwartier van de USA in ZO Azië, biedt een goed voorbeeld: al sinds er in '48 een rechtse staatsgreep plaatsvond wordt het land overstromd met US- en WB-hulp, deels van militaire aard, deels van gemengd militaire en economische: een wegennet en stuwdammen werden aangelegd voor militair vervoer en voor de grondstoffenwinning (tin, rubber) - sekundaire wegen en irrigatie werden echter vergeten....

De eerste Amerikaanse hulp aan Vietnam was vrijwel geheel militair, en de 3% technische en economische projekten waren ook weer vooral van militair belang (infrastructuur). Ook na '54 (maar vóór de oprichting van het NBF in '60!) werd de hulp vooral besteed aan de opbouw van Diem's leger en politie- en veiligheidsdiensten, aan het herstel van het hoofdwegennet, en slechts enkele procenten kwamen terecht in de landbouwsektor. Zelfs dat stuitte echter nog op Amerikaanse bezwaren: voorkomen moest worden dat de aziatische rijst op de Amerikaanse markt zou meekurreren, en een verbod tot aanwending van de hulp voor de vergroting van o.a. de rijstproductie werd dan ook in de hulpwetgeving opgenomen (op wapenhulp kwam zo'n kritiek natuurlijk niet: de inderdaad ontbrande oorlog heeft tot gevolg gehad dat Z-Vietnam in '65 150.000 ton van zijn hoofdprodukt - rijst - uit de USA moest invoeren!) De economische hulp werd verleend via een ingenieus systeem, het zg. "counterpart fund financing". Deskundigen verwachtten daarvan dat het de opbouw van de economie op gang zou zetten enerzijds door de mogelijkheid tot gesubsidieerde invoer van kapitaalgoederen en anderzijds doordat zodoende uit de vietnamese importeurs zich een

teem in Vietnam voorstellen die niet als een hinderpaal voor de ontwikkeling kan worden beschouwd." Er is een overvloedig arbeidsaanbod, maar het is van belang de druk van de zijde van de arbeid om te hoge reële lonen tot stand te brengen te weerstaan. Welzijnsbeleid (minimumloon, aansmoedigen van de vakbeweging) kan ook de arbeidskosten doen stijgen en zo het land het voordeel van de goedkope arbeid doen verliezen. "Te veel nadruk op gelijkheid kan de besparingen en de prikkel tot investeringen verminderen." Anglo-amerikaanse opvattingen over bedrijfsorganisatie moeten tenslotte worden bevorderd ter vervanging van vietnamese, franse of chinese tradities.

Het belangrijkste pluspunt van Z-Vietnam wordt in al deze plannen het overvloedige aanbod van goedkope, betrouwbare arbeiders genoemd. Deels is dit het economische gevolg van de in principe politiek-militaire strategie van de 'forced urbanisation'. Samuel Huntington heeft deze ontworpen, in-dachtig de maoistische regel van de guerrillastrijder die als 'vis in het water' onder de bevolking leeft: neemt men het water weg (verdrijft men, door mbv. bomtapijten e.d. de dorpen te vernietigen, de bevolking naar de steden), dan komt de vis op het droge te liggen, en wordt de basis aan het NBF ont-nomen, aldus deze Witte Huis-adviseur. De strategie had in zoverre succes dat in enkele jaren het aandeel van de stedelijke bevolking steeg van 15 tot 60% van het totaal. De economische planners hopen nu deze ontheemde boeren tot industriearbeiders te maken.

I.t.t. de franse indertijd - in het koloniale beleid paste geen industrialisatie van het land - maakt de US-regering nu reclame met dit grote arbeidsaanbod - want niet alleen profiteren investeerders van de inspanningen van de overheid om Vietnam binnen de Amerikaanse invloedssfeer te houden, de overheid heeft ook de concerns nodig om met hun investeringen het wankelende Saigon-regime op de been te houden, een aspect van de zaak waarop verschillende van de plannenmakers hebben gewezen. De investeringen zijn wat dat betreft op één lijn te plaatsen met de hulpverlening. Ook na het bestand gaat de militaire en financiële hulp door, allereerst om het Saigon-bewind niet van vandaag op morgen te doen instorten, maar ook om voor de toekomst een steviger basis onder dat bewind te bouwen. Zo zou ook N-Vietnam \$2,5 mld van een door de US aan de wederopbouw te besteden bedrag van \$7,5 mld kunnen krijgen, mits de vredesregeling zou overeenstemmen met de wensen van de US - een aanbod dat niet alleen door N-Vietnam als 'omkoping' wordt gezien: ook de Amerikaanse opstellers ervan hanteerden als uitgangspunt dat de US een verslagen natie was die probeerde economische voorwaarden op te leggen aan de overwinnaars, en ze verwachten dan ook "dat het samengaan van politieke doeleinden en naoorlogse economische hulp iets was wat N-Vietnam niet zou aanvaarden." Een streven naar vermijding van dit soort kritiek op de hulpverlening spreekt uit de recente trend tot 'internationalisering' van de kwestie-Viet-

VIETNAM INC.

nam. De US-regering hoopt, door het aantrekken van hulp en investeringen uit andere landen en van de Asian Development Bank (waarin de US overigens grote invloed heeft) e.a. internationale organisaties, de kosten van het instandhouden van de zuidvietnamese economie te spreiden, en wat wel genoemd is "een multilaterale dekmantel voor de voortgaande US-kontrolle over Z-Vietnam" te scheppen.

Het aantrekken van andere dan Amerikaanse hulp gaat echter tot nog toe zeer moeizaam, en de enige aangeboden bedragen (door Frankrijk en Japan) blijken natuurlijk gepaard te gaan met binding aan aankoop in het donorland en met de verplichting om projecten te laten uitvoeren door franse aannemers... Het voortduren van de oorlogstoestand en de onzekere positie van 't Saigon-regime betekenen ook een nog maar zeer beperkte groei in de belangstelling bij investeerders. Wel blijkt het US-ingrijpen het vertrouwen juist te versterken, zoals al jaren te beluisteren valt bij US-bankpresidenten en -zakenbladen. Het gaat er niet alleen om of er een eind komt aan de oorlog, maar ook wie de overwinnaar zal zijn (Fortune in '66: "Z-Vietnam, behoeft voor het kommunisme, bezit het potentieel om een van de rijkste naties van ZO Azië te worden.") En ook nu kan men telkenmale ondernemers uit de US, Frankrijk, Japan enz. horen uitzetten wat zij van plan zijn om de in alle 'post war'-plannen geschetste opbouw op westerse leest en inpassing van Z-Vietnam in de kapitalistische wereld-economie vorm te geven, als die naoorlogse periode werkelijk is aangebroken. Een begin is gemaakt in de oliesektor, en velen verwachten dat het succes van deze

eerste stap de weg zal banen voor een grote toeloop van buitenlandse investeringen ook in andere sectoren.

Natuurlijk heb ik vele aspecten (ook economische) buiten beschouwing gelaten in deze twee stukken. Er zijn voor de verklaring van de oorlog veel meer factoren van belang, maar ik heb me bewust willen beperken tot de economische achtergronden van de inmenging door de USA.

Drie dingen hoop ik een beetje duidelijk gemaakt te hebben. Allereerst dat 'imperialisme' niet een overleefd verschijnsel uit een vorige eeuw is; daarnaast dat de tot dit imperialisme behorende economische motieven achter de buitenlandse politiek van de USA ook terug te vinden zijn in het Amerikaanse ZO Azië-beleid; en tenslotte dat men deze interpretatie van de Indochina-oorlog niet mag afwijzen op grond van een 'kosten-baten-analyse' voor dit afzonderlijke gebied: de kwestie moet beoordeeld worden in het gehele kader van de Amerikaanse economie en de Amerikaanse buitenlandse betrekkingen.

Richard Hengeveld.

- Gebruikte literatuur o.m.:
- R.R.Eijbersen e.a., De kwestie-Vietnam.
  - J.Horlemann en P.Gäng, Vietnam, Vo Nhan Tri en Nguyen Xuan Lai, Glimpses of US-Neo-Colonialism, vol. I en II.
  - P.Wiley, Vietnam and the Pacific Rim Strategy.
  - B.Garrett, Post-War Planning for South Vietnam.
  - Ramparts, Nesbic Bulletin, e.a. Zie ook ROSTRA 28.

NB: in de SEF-kamer is verkrijgbaar de recente aflevering van het Vietnam Bulletin, geheel gewijd aan de zuidoostasiatische olie ('Olienunder', f2,50).

PROF. DR. P. HENNIPMAN,

EEN GELEERDE IN DE WERKELIJKE ZIN VAN HET WOORD

Het vertrek van Professor Dr. P. Hennipman betekent dat een bijzonder mens de economische faculteit van de Universiteit van Amsterdam verlaat. Als een zo bekwaam man, een geleerde in de werkelijke zin van het woord, de academische bedrijvigheid gedwongen vroegtijdig vaarwel zegt, is er ergens iets mis met de huidige universitaire structuren. Als ik aan Hennipman denk, kan dat niet zonder gevoelens van grote dankbaarheid voor het vele dat hij als mens en als econoom van formaat biedt. In deze zin zijn deze regels subjectief geladen en ontbreekt wellicht het gevoel voor evenwicht, dat zo karakteristiek is voor Hennipman zelf.

De omstandigheid dat mij in de loop van de jaren in gesprekken met anderen nooit van enig negatief sentiment jegens Hennipman is gebleken, wijst er echter op, dat men een in ruime kring levend besef vertolkt door aan deze subjectieve impressies uiting te geven. Telkens wanneer de naam van Hennipman in kringen van studenten of docenten ter sprake komt wordt met grote waardering over hem gesproken. Het min kan met niet altijd het gevoel onderdrukken dat de wetenschappelijke activiteit van Hennipman voor sommigen de illustratie vormt van het spreekwoord: "paarlen voor de zwijnen werpen".

Dat begon al in de jaren 1951-1956 toen ik als student aan de economische faculteit stond ingeschreven. In mijn eerste jaar gaf Hennipman nog een inleidend college over object en methode en geschiedenis van de economie. Samen met enkele vrienden had ik een (geheim) werkgroepje gevormd, dat een alternatieve bedrijfseconomische theorie ontwikkelde als reactie op de, naar onze mening, verstarde beoefening van de bedrijfseconomie, door wat toen nog de Amsterdamse School heette. De meeste leden van deze groep waren onder de indruk van de colleges van Hennipman, maar zelfs in deze blijkbaar kritische kring waren er enkelen die moeite hadden met het abstractie niveau van Hennipman. Alle eerstejaars volgden met intens plezier de inleidende colleges van Van der Schroeff over het object van de bedrijfseconomie. Deze colleges leken

zoveel meer houvast te bieden dan de wikkende en wegende beschouwingen van Hennipman. De bedrijfseconomie leverde toen nog normen op en wanneer je volgens die normen leefde, kwam je door het tentamen en door het leven.

Hoe anders ging het bij Hennipman toe. Er werd uiting gegeven aan de onzekerheid, de twijfel en aan het niet-normatieve karakter van de theoretische economie. Nauwgezet werd gezocht naar de kern van juistheid in de verscheidenheid van besproken opvattingen. Later bleek dat Hennipman met deze wijze van beoefening van de economische wetenschap in feite dichter bij het werkelijke leven stond. Thans zit er allang niemand meer in de hoogste klas van de Amsterdamse School.

Deze impressie geef ik weer wegens het vermoeden dat het monumentale proefschrift van Hennipman over "Economisch motief en economisch principe" waarop hij in 1941 bij Professor Frijsa promoveerde en dat in 1945 in druk verscheen, ten dele een reactie vormt op de objectivistische en normatieve opvattingen van Professor Limperg, die hij zich in de jaren dat hij zelf aan de economische faculteit studeerde, van 1929-1934 eigen moest maken. Tevens blijkt hieruit dat Hennipman al jaren feitelijk erg kritisch moet hebben gestaan tegenover de toenmalige Amsterdamse bedrijfseconomie, maar tot een uitdrukkelijke confrontatie heeft dat nooit geleid. Als student begreep men dat niet, omdat onze waardering voor de bedrijfseconomische hoogleraren niet het inzicht verhinderde, dat Hennipman een geleerde van groter formaat was. Later heb ik zijn terughoudendheid vooral verklaard uit een te grote mate van bescheidenheid en uit een relativiseren van de betekenis van de twistpunten.

Na het kandidaats-examen volgden wij de indrukwekkende colleges over welvaartstheorie en economische orde en de prijstheorie. Bij de anderen maakte je aantekeningen, bij Hennipman schreef je op wat hij zei. Conclusies werden elke week uitgesteld. Iedereen die aan het einde van het jaar nog geen conclusies had gehoord en daarom ongelukkig was, deed een klein tentamen. Het geringe aantal dat ging

beseffen dat economie de wetenschap is van de spanning tussen subjectieve behoeften en schaarse middelen en dat derhalve het opstellen van beslissende conclusies afstuit op wat Hennipman later zo fraai zou noemen "het subjectieve karakter dat de doelstellingen van het economisch handelen eigen is" ¹⁾, nam zich voor Hennipman groot te doen. Een groot tentamen bij Hennipman hield een veel intensiever contact met hem in, dan hij met de andere studenten onderhield. Er kwamen suggesties voor andere literatuur, dan die welke op de lijst stond. En verder volgde men het werkcollege. Allerwegen zag men in het actief deelnemen aan het werkcollege van Hennipman een wending naar de zuivere wetenschap, die slechts voor enkelen weggelegd werd geacht. Te weinigen hebben gedurende hun studietijd deze kans gegrepen.

Het gecombineerd volgen van dit werkcollege en de colleges van Professor De Wolff voor wiskundige economie en statistische analyse werd dan ook in het algemeen niet als een paradox gezien. Persoonlijk bewaar ik aan het werkcollege van Hennipman de herinnering aan het begin van mijn publicistische werk op het terrein van de economie. Naar aanleiding van een referaat van A.P. Barten over de monopoliegraden, maakte ik enkele kritische opmerkingen over de monopoliegraad van Lerner.

Hennipman spoorde mij toen aan deze op schrift te stellen. Hieruit is een artikel voor De Economist gegroeid dat voor mijn doctoraal examen in 1956 verscheen en vooral de aandacht trok door de discussies die het uitlokte met Prof. Dr. F.J. de Jong en Dr. J.E. Andriessen. Inmiddels was de kennismaking met het optreden van Hennipman als redacteur van De Economist een bijzondere ervaring. Zijn redactionele arbeid is voor de beoefening van de economie in Nederland van onschatbare waarde en de velen die er de vruchten van hebben mogen plukken, voelen zich zeer bevoorrecht. Voor mij zelf geldt dat er vrijwel geen publicatie op het terrein van de theoretische economie is verschenen, die niet de positieve invloed van de wetenschappelijk, didactische en taalkundige kritiek van Hennipman heeft ondergaan. Waarschijnlijk ben ik de enige promovendus van Professor De Wolff geweest, waarbij Professor Hennipman als co-referent is op-

getreden. Deze unieke combinatie er-
vaar ik nog dagelijks als een zeer
vruchtbare.

Over Hennipman is nog veel meer te
schrijven, maar terecht merkte in
1947 Alexander Gray reeds in "The
Economic Journal" op: "It is impos-
sible to do more than give a hint of
the abundance that is in Dr. Hennip-
man". Hij heeft schitterende publi-
caties op zijn naam staan, zoals het
opstel over het sparen uit 1956, de
reeds geciteerde bijdrage over de
theorie van de economische politiek
uit 1962 en het nog onlangs ver-
schenen artikel in de aan Prof.

Kortweg aangeboden bundel over de
interpersonele nutsvergelijking. In
de engelstalige literatuur trekt zijn
bijdrage tot de door E.H. Chamberlin
in 1951 georganiseerde conferentie
over "Monopoly, Competition and Their
Regulation", onder de titel: "Monopoly,
Impediment or Stimulus to Economic
Progress" nog steeds terecht de aan-
dacht. In de kring van zijn medewer-
kers en vrienden leeft de gedachte om
op de een of andere wijze de geschrif-
ten van Hennipman ook buiten het
nederlandse taalgebied makkelijker
toegankelijk te maken. Daarbij is
een van de te overwinnen struikel-
blokken dat de subtiliteit van zijn
denkbeelden een zodanige mate van
precisie vertoont dat zelfs de beste
omzetting in een andere taal een voor
Hennipman ontoelaatbare vergroving
met zich brengt. Bij de afweging van
een grotere lezerskring en de weten-
schappelijke nauwkeurigheid kiest
Hennipman steeds en zonder aarzelen
voor wat zijn wetenschappelijke ge-
weten hem welhaast dwingend voor-
schrijft. Eerbied voor die houding
staat niet het gevoelen in de weg
dat zodoende aan vele belangstellen-
den een rijkdom van denkbeelden en
een rijke kennis van de literatuur
wordt onthouden.

Onze hoop is daarom gevestigd op het
ontwerpen van zodanige procedures
dat zijn geschriften van de komende
jaren ook in het engels het licht
zien. Zijn medewerking kan daarbij
niet worden gemist. Hij is zo vaak
anderen behulpzaam geweest bij de
organisatie en presentatie van hun
wetenschappelijk werk, dat hij nu
wellicht een bescheiden contrapre-
sentatie wil aanvaarden.

Wij spreken de wens uit dat de stu-
denten, medewerkers en docenten van de
economische faculteit de geschriften
van Hennipman zullen lezen en herlezen.
Zij verdiepen daardoor niet alleen hun
economisch inzicht en begrip van de
huidige werkelijkheid, maar maken zo-
doende ook kennis met een wijze leer-
meester, wiens inspirerende weten-
schappelijke werk zowel op het terrein
van het onderwijs als het onderzoek
nog gedurende lange jaren aan de mees-
ten van ons ten voorbeeld kan strek-
ken.

A. Heertje

I) P.Hennipman, Doeleinden en
criteria der economische poli-
tiek in Theorie van de econo-
mische politiek onder redaktie
van J.E.Andriessen en M.A.G. van
Meerhaege, Leiden 1962 blz.66

BRIEF UIT CHILI

*****
In 1970 promoveerde S.Sideri aan
onze faculteit op het proef-
schrift: Trade and power: Infor-
mal colonialism in Anglo-Portu-
gese relations. Enige tijd na
zijn promotie vertrok Sideri
naar Santiago, waar hij gedurende
twee jaar bij de ECLA werkzaam
was. In een brief aan mij be-
licht hij de achtergronden van
het Chileense drama. Met zijn
goedvinden wordt hier een deel
van zijn schrijven afgedrukt,
daar de redactie meent, dat
Sideri's opvattingen verdienen
in ruimer kring bekend te worden.
*****

I. J. Zimmerman

Dear Prof. Zimmerman,

While you can find in most of the
Western "liberal" press the descrip-
tion of the effects of the Chilean
restoration, I shall concentrate on
the causes which have not always been
spelled out by the same press referred
to above. This omission might be due to
the fact that such an analysis would
destroy the illusion we might have
about the nature of underdevelopment
and some "roads" to development.

Basically, Allende's programme, and
largely also its implementation demon-
strate the acceptance of a gradu-
alistic approach (see the similarity
of the UP's programme and that of the
Christian Democratic Party) relative
to the introduction of those structur-
al and institutional changes meant
to reduce the country's economic de-
pendence from abroad, and consequent-
ly initiate a real development pro-
cess. Yet, such an approach implies
the acceptance of the existing demand
structure, i.e. the set of priorities
determining the utilization of resources
and so the nature and direction of
economic production. The small shift
of resources from the satisfaction of
a very limited part of the population's
private needs to that of the majority's
public needs - a shift more proclaimed
than realized by the UP - it did not
really affect that demand structure,
just as the social-democratic reforms
undertaken in most of the Western
Countries have not meant any founda-
mental revision of the set of prio-
rities determining our demand pattern.

Here rests the main contradiction of
such an approach when applied by an
underdeveloped country. While in fact

the demand structure of the developed
countries adjusted or reflected the
evolution of our own socio-economic
systems - reforms being then an attempt
to harmonize conflicting domestic
class interests, whose cost has also
wholly or partially passed on to under-
developed countries - the adoption by,
or imposition to, underdeveloped
countries of the same demand struc-
ture did not only create, on foster,
internal class interests, but still
constitutes the most crucial element
of their dependance on the developed
countries. And as dependance is the
very essence of underdevelopment, any
development strategy accepting, im-
plicitly or not, the existing demand
structure as a given, cannot but re-
sult in the perpetuation of underde-
velopment, as the satisfaction of such
an imported demand must remain limited
to a relatively small minority of the
population. Those economies are only
apparently "dualistic", in reality,
their various parts are well integrated
for the maintaining of underdevelopment
and for the benefit of a small minori-
ty. Any attempt to enlarge the area of
satisfaction of such a demand is bound
to either reinforce the country's de-
pendance - see the staggering indebted-
ness resulting from Frei's timid re-
forms - or economic chaos (or what in
our ethnocentric perception, we de-
fine so). The latter being the case in
the last year of Allende's mandate,
when the small income redistribution
and the land reform pursued during the
first part of his rule were sufficient
to disrupt the fragile Chilean economy.
In fact, as the second measure reduced
agricultural production, the first one
spurred industrial production but also
affected negatively the balance of
payments through the increased need not
only for foodstuff but also for raw
materials and spare parts crucial to
the manufacturing sector. When the lat-
ter unused capacity was utilized, the
possibility to foster new investment
- to enlarge existing production or to
create other types of production - re-
mained hypothetical as the monetary
reserves had already been spent. The
low copper price (possibly so managed
by foreign interests) and the lack of
foreign financing, made the Chilean
economic situation even more precarious,
while the internal opposition and boy-
cott were carefully synchronized to
have increasingly devastating effects.
Ironically the main beneficiaries of
the low domestic prices for industrial
products, especially cars and household
appliances, maintained so for politi-
cal reasons (against costs mounting as
a result of the income redistribution
and the price rise of the imported in-
puts, constituting the latter such a
large component of that production)
were those strata of the middle-class,
and the military, that the Allende
government in this way wanted to con-

Rückkehr geordneter Zustände

quer to its cause. In other words, the poorest part of the population, and largely the supporter of the UP, was made to finance the consumption of those social groups which were most aggressively against the former programme and government.

It seems then that the inherent "duality" of dependent economies, i.e. their inability to accommodate a larger demand, demonstrates their instability and fragility and does reveal an in-built mechanism to protect themselves even from gradual changes, through the working of Georgescu-Roegen's "structural lock", and the negative impact that the fear of the latter produce on the electorate. Consequently control over the means of production is not a sufficient condition to change the country's economic relations, if the very pattern of production is not altered, which requires time..., and more power than Allende's government ever had.

It is also clear that for the perfect working of this mechanism the external pressure results more vital, than the internal one. The slackening of the developed countries' front against the government of an underdeveloped one attempting policies undesirable for the interests of the former, would certainly lengthen the survival of such a government and so give it time to reorganize its economy in a more independent manner. It is this reason-

ing that may explain Allende's tolerance for the domestic opposition and his relentless efforts to break the economic blockade of his country. Those efforts started finally to give fruit during July-August of last year when few European countries conceded substantial credits to Chile (see "Le Monde Diplomatique", September '73). Now this last is not contradictory to what I believe is the present tendency towards the verticalization of the relations between each Centre and its Periphery, a verticalization which once completed would even worsen the position of the Periphery. It only shows that the necessary principle of non-interference in the other spheres of influence is not yet a well established part of the new rules of the game governing the relations among the various Centres. Furthermore, one should not exclude the relevance that domestic pressure exercised by vocal minorities in favor of the Chilean Government might have had upon these European countries' policy.

Yet, the moment Allende seems to be able to utilize to his country's benefit the existing tensions among the Centres (created also by the same verticalization process and not yet resolved by it) and when he seems close to prove the workability of his approach, then the rapid elimination of his government becomes necessary. Fresh pressure is brought to bear

upon the military, whose precarious internal equilibrium is broken in favor of the most extremist positions. The then prevailing thesis of the gradual return to the Christian-Democratic order is replaced by that of direct military rule and fascist order. The military action becomes the logic continuation of the economic blockade, with a vengeance.

However, the large support that the Allende government derived from large sectors of the Chilean society and the profound effects created by the reforms and changes initiated during his mandate, are visible in the most diffused and best organized resistance that a "golpe" has ever produced in Latin America.

It shall be a very long struggle, in which our task could be to force our governments to make the Junta cope with the effects of economic isolation. In this process some of the military people might find out the need to recuperate the values of Allende's presidency, and carry them further on.

All the best and see you soon.

w.g. *s. sideri*

mededelingen

De fakulteitsraad heeft besloten dat voor doktoraalentamens in het vervolg onbeperkte herhalingsmogelijkheden dienen te worden geboden.

De avondopleiding economie voor extraneel gaat per september 1974 van start met de eerste twee vakken.

Enkele vergaderdata:

Kandidaatsraad 21-3-'74
14.15 uur Zaal II95

Onderwijskommissie 28-3-'74
14.00 uur Zaal 2363

Propedeuseraad 18-3-'74
9.00 uur Zaal 2363

De onderwijskommissie heeft een commissie vrije studierichting ingesteld.

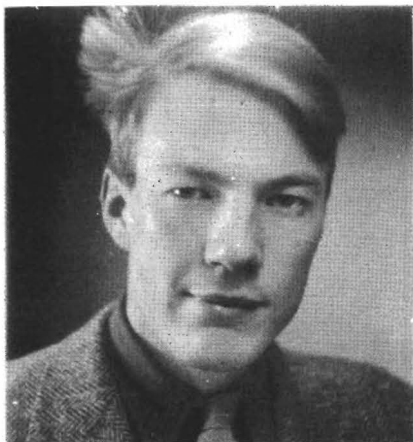
Op 14 februari j.l. was het 25 jaar geleden dat onze faculteit beviel van een stevige jonge dochter die zij Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam liet doppen. Met nauwelijks ingehouden tranen van emotie merkten enige trotse vaders gegroepd aan de voet van de wieg op dat met de geboorte van de SEO: "Een lang gekoesterde wens van allen die de faculteit een goed hart toedragen in vervulling was gegaan".

Toch was er niet louter vreugde. Oprechte bezorgdheid bestond er over de gevaren die een aantrekkelijk jong ding bedreigen dat zich dienstbaar wil maken aan de wetenschap, de overheid en het bedrijfsleven. In het grote bos van het grommige economiesprookje loert achter elke boom wel een boze wolf en het stikt van kwade stiefmoeders met rotte appels om maar te zwijgen van heks NEI uit Rotterdam, van wie evenmin veel goeds viel te verwachten. Besloten werd daarom de SEO een goede fee, een engelbewaarder en een beschermheilige mee te geven om haar voor onheil te besparen.

Goede fee, Het bestuur, kreeg als taak het financiële beheer van de stichting te voeren. De gelden die zijn te beheren komen van begunstigers, van opdrachtgevers en uit subsidies. Wanneer we zien dat (cory)feeën als Dr.M.W. Holtrop en Prof.Mr.Dr. G.M. Verrijn Stuart resp. de eerste voorzitter en de eerste penningmeester waren, zal het duidelijk zijn dat het beheer van haar zakgeld de kleine weinig problemen opleverde.

De engelbewaarder, Curatorium genaamd, is er vooral om de SEO te behoeden voor misstappen op wetenschappelijk terrein. Directorium heet de schutspatroun aan wie de algemene leiding van het onderzoek en de overige werkzaamheden van de SEO zijn opgedragen. Voornamelijk hoogleraren hebben hierin zitting. Nu moet U niet denken dat de SEO willoos aan de hand van al deze figuren alle kanten uit laat voeren. Zij heeft ook nog een eigen willetje waarvoor

Prof.Dr. J.S.Cramer: timmeren

een directeur en een adjunct directeur garant staan. Al met al: kinderen zijn kinderen, maar aan leiding geen gebrek. In 1951 verscheen de eerste publicatie van de stichting "De Nederlandse converteerbare obligatie" waarmee de Serie SEO werd gestart. Hierin kwamen tot 1963 nog achttien studies over zeer uiteenlopende onderwerpen als Het Nederlandse luchthavenvraagstuk (1952) dat, hoewel het boek is uitverkocht, nog steeds niet opgelost lijkt. Ook Bouwkosten en Woninghuren (1959) is een onderwerp waarover het laatste woord nog niet is gesproken. Gelukkig is de voorraad van dit werk nog niet uitgeput. Een ander rapport dat niet ongenoemd mag blijven, is Het Amsterdamse Taxi-vraagstuk (1952) dat overigens het hete hangijzer van het gebruik van de vrije trambanen door taxis niet behandelt. De huidige directeur van het NEL, die naar de SEO kijkt zoals Broz van Fijenoord naar Ajax heeft dit den volke eens voorgelaten als een goed voorbeeld van een onjuist aangepakt onderzoek. Zo zie je maar dat de concurrentie ook de SEO heeft behoed voor het inslapen op de eigen lauweren.

Een andere serie van de stichting waarin duidelijk de belangstelling en het vakgebied van haar eerste directeur, de betreunde Prof Dr. J.F. Haccoû doorklinken, was getiteld: "De grossiersfunctie in de groothandel". Van de andere in druk verschenen publicaties van het eerste uur valt op, dat een groot deel heeft bestaan uit bijdragen aan binnen- en buitenlandse tijdschriften en bundels. In stencilvorm verschenen bovendien enkele publicaties van niemand minder dan H. Theil, die inmiddels zijn uitverkocht. Opmerkelijk is ook dat er nogal wat onderzoek is gedaan in opdracht van de gemeente Amsterdam, dat o.a. leidde tot een publikatie onder de intrigerende titel "De Nieuwendijk, verleden en toekomst (1966)".

Niet die in het verleden, maar "De melkbezorging in heden en toekomst

Dr. W.Driehuis als jong onderzoeker

(1967)" was onderwerp van een van de eerste structuuronderzoeken van de stichting. Later volgden dergelijke onderzoeken in de houtkoperij (1971), de groothandel in plaatmateriaal (1973) en de groothandel in kruidenierswaren. Een onderzoek naar het schildersbedrijf staat op stapel. Verder wordt er momenteel gewerkt aan rapporten over de meerjarenbegroting van gemeenten, de kostenstructuur in de groothandel in plaatmateriaal, de historie van financiële instellingen in Nederland, het wijnverbruik in ons land en de verrekking van rechten bij het maken van fotocopiëren van door de auteurswet beschermde publicaties. Bovendien zijn er drie medewerkers bezig met het voorbereiden van hun dissertatie.

Omdat de stichting in haar banier niet alleen het verrichten van onderzoek schrijft, maar ook het opleiden van jonge economen en economiestudenten, is het interessant om ook eens na te gaan wat dat heeft opgeleverd. Studenten met belangstelling voor onderzoek kunnen gedurende een jaar bij de stichting komen werken. Zij worden dan meestal bij een van de onderzoeksteams ingedeeld en krijgen na een korte inwerkperiode de opdracht een tamelijk klein deelgebied van het onderzoek te exploreren. Daarvan wordt een verslag gemaakt dat met de projectleider van het onderzoek, meestal een jonge doctorandus, wordt besproken. Op grond van onder meer een aantal van dergelijke verslagen wordt door het team een analyse van het gestelde probleem uitgewerkt, die aan de wetenschappelijke leiding (Prof. Dr. J.J. Klant en Drs. A.J. Butter) ter discussie wordt voorgelegd. Al naar bevinden loven zij de jonge onderzoekers of wijzen zij hun terecht. Op deze, misschien niet al te efficiënte, maar wel leerzame manier wordt je geconfronteerd met heel wat praktische struikelblokken over het bestaan waarvan je in een studieboek meestal weinig leest, en strijk je het niet te versmaden

Drs. D.Woudhuysen: Vrij onbesuisd

salaris van een kandidaat-assistent op. Pas afgestudeerde economen doorlopen in feite dezelfde procedure, zij het dat zij geen twintig uur per week werken, maar veertig en dat hun dienstverband meestal een paar jaar langer duurt. Bovendien wordt hen de mogelijkheid geboden een deel van hun werktijd aan hun dissertatie te wijden.

De lijst van grote jongens die bij de SEO hebben gewerkt, wordt aangevoerd door Prof. Henri Theil. Over hem treffen wij in de annalen de opmerking aan, dat hij "zeer zelfingenomen" was, en "uitsluitend interesse voor econometrie" had, wat hem kennelijk nogal kwalijk werd genomen. Gezien het ontbreken van opmerkingen over hem moet Prof. Dr. J. Cramer als student reeds een voorbeeldig onderzoeker zijn geweest. Eventuele twijfels daarover zullen bij het bekijken van de hierbij afgedrukte pasfoto wel verdwijnen. Ook de hobby: timmeren wijst op een heldere geest voor wie eikehout is.

Dat er economen zijn met een meer spirituele belangstelling blijkt wanneer we de liefhebberijen van Drs. Jean Gérard Morreau naast het timmeren van Prof. Cramer plaatsen. Hij houdt zich bezig met filatelie, genealogie, grafologie, astrologie

en muziek. Wanneer wij dan zien dat hij in 1964 ook nog in dienst van de stichting treedt, en bovendien nog gaat doceren, wekt het niet veel verbazing dat hij in 1966 van de SEO moet afhaken en zich geheel aan zijn hobbies en het onderwijs gaat wijden. Inmiddels is Drs. Morreau opnieuw onder de vleugels van de stichting beland om zijn dissertatie te voltooien.

Buitengewoon lovend is het oordeel over Drs. Jhr. (of is het Jhr. Drs.) Van der Does de Willebois, eens kandidaat-assistent van de Stichting, thans penningmeester van de WISO, waarvan een lange blonde Noordhollander genaamd A. Schenk en een kleine slimme Puttershoeker, K. Verkerk, nog contanten te beuren schijnen te hebben.

Ook Drs. Jan Beishuizen, thans van Het Parool, weleens Neerlands beste economisch journalist genoemd, was eens van de SEO. Evenals Drs. D. Woudhuysen van wiens foto je naar mijn idee toch niet één, twee, drie de karakteristiek "Aardige jongen, vrij onbesuisd, wel enthousiast", zou aflezen. Zelfs de voorzitter van de Universiteitsraad Dr. N. Hardebol is begonnen bij de SEO. Hij schijnt destijds een brief aan het Directorium te hebben geschreven

waarin hij vraagt om toestemming om in de tijd van de stichting zijn proefschrift te schrijven. Hij moet te vroeg geboren zijn, gelet op het feit dat die mogelijkheid er tegenwoordig wel is. Wanneer dit, onvolledige, rijtje moet worden besloten, is het aardig om Dr. W. Driehuis een van de laatste aanwinsten van de wetenschappelijke staf van de faculteit te noemen, al was het alleen maar om een aanleiding te hebben om diens foto, zonder snor, te kunnen etaleren.

De hartewens van het merendeel van het huidige personeel van de SEO was om "hun" zilveren jubileum te gedenken door het houden van een voetbaltoernooi tussen alle wetenschappelijke instituten in Nederland die zich met economie bezig houden, om de Adam Smith Cup. Op aandringen van enkele Duitsers, die een voetbaltoernooi in de zomer schijnen voor te bereiden, is daarvan afgezien. Dit neemt niet weg dat de SEO een voetbalteam op de been kan brengen dat niets liever doet dan zich met economen te meten. Geïnteresseerden van andere instituten (zelfs de redactie van Rostra is welkom) stelle zich met ons in verbinding.

J. Honout

structuur sociale economie erdoor

Na maanden commissiewerk, vakgroep en faculteitsraadvergaderingen is de eerste stap gezet in het vervullen van een aantal vacatures. Het structuurrapport Sociale Economie is klaar en we weten nu wat voor nieuwe hoogleraren/lectoren we moeten aantrekken.

Er zijn bij de sociaal-economen de vacatures Duisenberg, Hennipman en Van Broekhoven. Korthedshalve zal ik nu alleen de resultaten geven die in twee vergaderingen van de faculteitsraad naar voren kwamen en slechts hier en daar een kanttekening plaatsen: 1. het minste probleem leverde de vacature Duisenberg op. Voor een vrijwel ongewijzigde taakopdracht zal een nieuwe man moeten worden gevonden. 2. de vacature Hennipman leverde meer problemen op. Allereerst was er de vraag of er wel iemand te vinden zou zijn die de enorme taak van Hennipman zou kunnen overnemen. De conclusie was gauw getrokken. Iedereen was het erover eens dat de methodologie geschiedenis van het economisch denken, welvaartstheorie, organisatie van de markteconomie, economische orde (incl. economie van de centraal geleide volkshuishoudingen) en theorie van de economische politiek te veel is voor één man.

In de voorbereidende commissie deed zich nu de wens voelen die bij de stu-

denten reeds lang leeft, om meer aandacht te besteden aan de centraal geleide economieën. Dit resulteerde in het besluit de opvolger van Van Broekhoven dit vak te laten geven. Terecht heeft men ingezien dat, wil dit vak goed gegeven worden, het noodzakelijk is dat de betreffende lector niet te veel andere vakken geeft. Er komt dus nu een lector economie centraal geleide volkshuishoudingen.

De tweede belangrijke afsplitsing van de oude leerstoel Hennipman wordt gevormd door methodologie en geschiedenis van het economisch denken¹⁾. Zoals bekend zijn deze twee vakken gelegen binnen de interessesfeer van Prof. Klant, die zich dan ook bereid verklaard heeft beide vakken te doceren.

Nog te verdelen zijn nu de resten van de leerstoel Hennipman en de taak van Van Broekhoven (prijsstheorie in de propedeuse en het kandidaats). Besloten werd dat dr. Pais het werk van Van Broekhoven in het kandidaats zou overnemen (naast zijn taak in het doktoraal: voortgezette prijsstheorie) en dat de nieuwe lector ECGV de coördinatie van het propedeuse micro-onderwijs op zich zou moeten nemen.

De vakken die overblijven zullen ten deel vallen aan de opvolger van Prof.

Hennipman: welvaartstheorie en organisatie van de markteconomie. De minder omvangrijke vakken theorie van de economische politiek en economische orde zullen worden "ondergeschoven" d.w.z. ter sprake komen bij andere vakken (bv. macro-economie, openbare financiën, etc.).

Concluderend kunnen we tevreden zijn met dit resultaat. Oude wensen (zoals ECGV) worden vervuld. Helaas was marxistische economie als apart vak nog niet haalbaar en zal de theorie van Marx bij bestaande vakken (in de vorm van literatuurstudie) een plaats krijgen.

Tenslotte nog iets over de verkiezingen. Uiteindelijk is besloten dat er nieuwe verkiezingen worden gehouden voor de faculteitsraad voor alle geledingen. Dit zal gebeuren in april. De nieuwe raad zal per 1 mei geïnstalleerd worden. Dus maak je borst maar nat.

Ferd Crone

¹⁾ incl. marxistische economie. Een aparte leerstoel voor dit vak zou Den Haag ons niet willen geven

EKONOMEN

**ONDER EEN DAK MET
uw instituut/collegezalen
vindt u een grote sortering
boeken op economisch gebied**

BRINKMAN'S

boekhandel

2^e ETAGE

kamer 2386 2388

Burg. Tellegenhuis

Jodenbreestraat 23

Tel. 525 4024